

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут педагогічний

Кафедра педагогіки початкової освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Освітня програма «Початкова освіта» другий (магістерський) рівень

Спеціальність **013 «Початкова освіта»**

Галузь знань **01 «Освіта»**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № від « » 20 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Практична психологія в початковій школі
Викладач (-і)	Кандидат педагогічних наук Цюняк Оксана Петрівна
Контактний телефон викладача	0979354485
E-mail викладача	tsiuniak33@gmail.com, oksana.tsiuniak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекції, практичні заняття, самостійна робота, залік
Обсяг дисципліни	90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Очні консультації: 1,5 год. середа 3 пара Запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана у силабусі.
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна <i>«Практична психологія у початковій школі»</i> вивчається студентами другого магістерського рівня спеціальності «Початкова освіта» у другому семестрі. Практична психологія у початковій школі як складова професійної освіти знайомить майбутніх фахівців з теоретичними і емпіричними основами психологічної науки та вивчає проблеми психічного здоров'я здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти.</p> <p>Вивчення курсу «Практична психологія у початковій школі» дозволить сформувати у магістрантів спеціальності «Початкова освіта. Практична психологія» загальне уявлення про психологічну службу системи освіти, професію практичного психолога у закладах освіти та створить передумови для усвідомленого вивчення фахових навчальних дисциплін, включених у навчальний план, а також забезпечить мотивацію до формування та розвитку особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків в умовах освітнього закладу.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу полягає в підвищенні освіченості майбутніх фахівців у питаннях практичної психології як однієї із сучасних галузей психологічної науки, що активно розвивається, а також у формуванні систематизованих знань про теоретико-методологічні засади практичної психології, про законодавчо-правові та нормативні основи діяльності практичного психолога у початковій школі, оволодіння узагальненою характеристикою професії практичного психолога, знаннями про освітньо-кваліфікаційні вимоги до спеціалістів у цій галузі, а також про можливі шляхи формування особистісних якостей майбутніх фахівців; практична підготовка магістрантів до роботи у закладах освіти.</p> <p>Цілі курсу: у результаті вивчення курсу Ви ознайомитеся із категорійно-понятійним апаратом навчальної дисципліни «Практична психологія у початковій школі»; дізнаєтеся про становлення та розвиток практичної психології як науки; напрямки сучасних психологічних досліджень; сучасними тенденціями розвитку психологічної служби в Україні та за кордоном; напрямками діяльності практичного психолога у системі початкової освіти; роботу психолога з дітьми молодшого шкільного віку, з дітьми «групи ризику»; методикою роботи практичного психолога з сім'ями учнів;</p>	
4. Компетентності	
<p>Вивчення навчальної дисципліни передбачає <i>формування у здобувачів вищої освіти компетентностей і програмних результатів навчання</i> відповідно до освітньої програми «Початкова освіта» <i>другий (бакалаврський) рівень:</i></p> <p>Загальні компетентності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; – здатність проведення досліджень на відповідному рівні, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; – здатність генерувати нові ідеї, творчо підходити до розв'язання освітніх та наукових проблем; – здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних проблем і ситуацій, ефективного розв'язання освітніх проблем нестандартними способами; 	

- здатність застосовувати знання, уміння, цінності й досвід практичної діяльності в ділянці здоров'язбереження в освітньому середовищі початкової школи та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя учнів.

Спеціальні компетентності:

- здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань і вмінь про їхні вікові, індивідуальні особливості й соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.
- здатність до застосування знань про особливості засвоєння навчального матеріалу учнями початкової школи у відповідності з їхніми індивідуальними та віковими характеристиками сприймання, уваги, пам'яті, мислення; вміння застосовувати ці знання при моделюванні ситуацій навчання, виховання і розвитку молодших школярів; спроможність враховувати у професійній діяльності тип темпераменту, вік, стать, антропологічні ознаки учнів; володіння психологічними методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів дітей і спроможність їх урахування у проектуванні педагогічного процесу;
- здатність до застосування знань про особливості комунікативної діяльності учнів початкової школи, взаємостосунки вчителя та учнів, закономірності педагогічного спілкування, соціальної ситуації, ситуації міжособистісної взаємодії; уміння застосовувати ці знання у моделюванні навчально-виховного процесу в початковій школі;
- здатність до адекватного усвідомлення особистісно-професійних якостей, самопізнання, самооцінки як підґрунтя формування критичного, гуманістично орієнтованого мислення вчителя початкової школи, емоційної усталеності; екстраверсії, розвитку проникливості; інтелектуальна здатність до бачення, постановки й розв'язання проблем особистісного зростання учня; сформованість психологічного мислення вчителя початкової школи; його готовність до природовідповідних дій у процесі навчання; здатність до самоусвідомлення, саморозвитку, вдосконалення педагогічної діяльності з високим рівнем автономності.

5. Результати навчання

- здатність продемонструвати знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;
- критичне осмислення основних теорій, принципів, методів в понять організації навчально-виховного процесу в початковій школі;
- вміння орієнтуватися у чинній законодавчо-нормативній базі з питань організації освітнього процесу в Україні;
- вміння системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей;
- вміння поєднувати теорію і практику;
- здатність застосовувати професійно профільовані знання і практичні уміння і навички для організації навчально-виховного процесу в інклюзивних класах.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12/4
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/4
самостійна робота	60/82

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
Шостий	Початкова освіта	Третій	вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
<p>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи практичної психології як галузі професійної діяльності</p> <p>Тема 1. Основи практичної психології</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Практична психологія в системі освіти України. 2. Основні завдання, функції та принципи практичної психології. 3. Поняття про психологічну службу системи освіти України. 4. Предмет, мета та завдання психологічної служби. 5. Нормативно-правове забезпечення психологічної служби в системі освіти України. 6. Зміст професійної підготовки практичних психологів у галузі освіти. 	<p>Лекція-презентація 2 год.</p> <p>Практичне заняття 4 год.</p>	[15, 17, 22]	<p>Підготуйте наукове повідомлення на тему: «<i>Специфіка психодіагностики у сфері освіти</i>». 3 год.</p> <p>Складіть короткий термінологічний словник основних термінів з теми 3 год.</p>	Максимальна оцінка 5	тиждень
<p>Тема 2. Особистість практичного психолога.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вимоги до особистості практичного психолога: система особистісних якостей, психограма професії психолога. 2. Етичний кодекс психолога та його принципи. 3. Основні форми роботи практичного психолога у початковій школі. 4. Модель професійної діяльності практичного психолога в новій українській школі. 5. Психологічна готовність дитини до шкільного навчання. 6. Формування здорового способу психічного життя здобувачів освіти у навчальному закладі. 	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Практичне заняття 4 год.</p>	[17, 19, 20, 22]	<p>Скласти план практичного психолога на рік.</p> <p>Підготуйте план та основний зміст бесіди для учнів початкових класів на тему: «<i>Невдача – проблема чи досвід</i>». 2 год.</p>	Максимальна оцінка 5	тиждень
<p>Змістовий модуль 2. Основні види діяльності практичного психолога у початковій школі</p> <p>Тема 3. Діагностична діяльність шкільного психолога.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика психодіагностики в початковій школі. 2. Визначення типових труднощів у навчанні молодших школярів. 3. Психодіагностичні методики дослідження рівня мотивації до навчання у молодших школярів. 4. Діагностика пізнавального розвитку в молодшому шкільному віці. 5. Психодіагностичні методики дослідження особистісних характеристик дитини, що є причинами шкільної неспішності. 	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Практичне заняття 4 год.</p>	[15, 18, 19, 22]	<p>Скласти план практичного психолога на місяць.</p> <p>Підготуйтеся до дискусії на тему: «<i>Дитина... як її краще зрозуміти</i>». 6 год.</p>	Максимальна оцінка 5	тиждень

<p>6. Методи вивчення особистості і міжособистісних стосунків молодших школярів.</p> <p>7. Методи діагностики готовності учнів 4 класів до переходу в середню школу.</p>					
<p>Тема 4. Психологічне консультування та просвітницька робота практичного психолога у школі.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні завдання консультативної діяльності. 2. Види консультативної роботи. 3. Структура консультативного процесу. 4. Основні принципи психологічного консультування. 5. Умови проведення психологічного консультування. 6. Основний зміст просвітницької роботи практичного психолога в закладах освіти. 7. Завдання та основні форми просвітницької діяльності шкільного психолога. 	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Практичне заняття 2 год.</p>	<p>[17, 18, 19, 22]</p>	<p>Розробити психологічне заняття з розвитку пізнавальної активності учнів початкової школи. <i>6 год.</i></p>	<p>Максимальна оцінка 5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 5. Особливості взаємодії практичного психолога з педагогічним колективом.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика педагогічного колективу: психологічні особливості. 2. Педагогічні конфлікти: сутність, профілактика, методи вирішення. 3. Управлінські та організаційні аспекти взаємодії психолога з адміністрацією школи та педагогами. 4. Індивідуальний стиль діяльності вчителя початкових класів. 5. Моделі роботи психолога із вчителями початкової школи. 6. Експертиза професійної компетентності педагога. 7. Психодіагностична та тренінгова робота психолога з педагогами. 	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Практичне заняття 2 год.</p>	<p>[17, 18, 19, 22]</p>	<p>Психологічний тренінг «Попередження агресивності в молодшому шкільному віці». <i>6 год.</i></p>	<p>Максимальна оцінка 5</p>	<p>тиждень</p>
<p>Тема 6. Робота шкільного психолога з сім'ями молодших школярів.</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями та форми роботи шкільного психолога з батьками молодших школярів. 2. Просвітницька діяльність практичного психолога у роботі з батьками. 3. Консультування батьків з актуальних проблем сучасної молоді. 4. Основні концепції психологічної роботи з батьками. 	<p>Лекція 2 год.</p> <p>Практичне заняття 2 год.</p>	<p>17, 18, 22]</p>	<p>Міні-проект «Світ арт-терапії: допоможи собі сам». <i>3 год.</i></p>	<p>Максимальна оцінка 5</p>	<p>тиждень</p>

5. Діагностичні засоби вивчення особливостей сімейного виховання учнів молодшого шкільного віку					
6. Моделі психологічної допомоги батькам учнів.					
7. Методи роботи з сім'ями школярів. Методика сімейної терапії як вид діяльності практичного психолога в початковій школі.					

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до ПОРЯДКУ організації та проведення оцінювання успішності студентів університету. Система оцінювання включає <i>поточний, модульний та семестровий контроль знань</i>.</p> <p><i>Поточний контроль</i> здійснюється під час практичних занять і передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання. Максимальна оцінка кожного заняття – 5 бали. <i>Участь у практичних заняттях упродовж семестру – 45 балів</i>.</p> <p>Підсумковий контроль – залік.</p> <p>Самостійна робота – 1-5 балів.</p> <p>Оцінювання індивідуальних творчих завдань – 1-20 балів.</p> <p>Контрольна робота – 10б.</p> <p>Підсумкове тестування – 20 балів.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Передбачена одна контрольна робота (<i>1-10 балів</i>), що складається з 2 теоретичних питань (<i>6 бали</i>) та 1 практичного (<i>4 бали</i>). Також враховуються виконанні завдання частково-пошукового та творчого рівнів. Передбачене одне письмове підсумкове тестування (максимум 20 балів).</p>
Практичні заняття	<p>Оцінюється відвідуваність усіх 9 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою.</p> <p>Виступи на практичних заняттях (за заняття від 1-до 5 балів кожне) – 1-45 балів;</p> <p>Оцінювання самостійної роботи: 1-5.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>При виставленні допуску до заліку враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час аудиторних годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали підсумкового тестування.</p>

8. Політика курсу

Студентам необхідно дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки їх порушення, що визначаються Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування студентів. Однією з вимог є відповідальне ставлення до виконання завдань самостійної роботи, опрацювання необхідної інформації, наукових джерел, тестових та інших завдань, викладених на сайті дистанційного навчання. Результати виконання завдань самостійної роботи перевіряються на кожному практичному занятті. У процесі вивчення курсу студент повинен добре володіти навчальним матеріалом, демонструючи належний рівень пізнавальної активності та творчого розвитку.

9. Рекомендована література

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. Київ, ЦУЛ 2012. 424 с.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 112 с.
3. Кузнецов М. А. Шкільні страхи : види, умови прояву та шляхи подолання : монографія. Харків : ХНПУ 2012. 227 с.
4. Кузнецов М.А., Бабарикіна І. В. Шкільні страхи : види, умови прояву та шляхи подолання : монографія. Харків, 2012. 227 с.
5. Майковська О. Є. Рекомендації щодо роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуальної сфери. Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання «особливої дитини» у школі : метод. посібн. Чернівці, 2009. С.11– 12.
6. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. Київ, 2011. 376 с.
7. Панок В.Г. Основні напрями професійного становлення практичного психолога у вищій школі. Практична психологія та соціальна робота. 2003, №4. С. 14–17.
8. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти : практикум з навчального курсу для практичних психологів: навчальний посібник. Київ, 2013. 176 с.
9. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей : навчальний посібник Івано-Франківськ , 2014. 652 с.
10. Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія : практикум : навчальний. Київ, 2012. 448 с.
11. Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі : монографія за ред. М.Т.Дригус. Кіровоград, 2013. 154 с.
12. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2011. 415 с.
13. Психологу для роботи. Діагностичні методики. уклад.: Лемак М. В., Петрищев В. Ю. – Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2012. 615 с.
14. Великанова А. Обдарована дитина – хто вона? Психолог. 2006. №42. С. 18–21.
15. Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі : монографія / за ред. М.Т.Дригус. Кіровоград, 2013.154 с.
16. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. посіб. – Київ, 2011. 415 с.
17. Вплив позитивних емоцій на самоактуалізацію особистості URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/49133/.
18. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/.
19. Ігри для подолання агресії. URL: <https://dytpsyholog.com/2015/04/15/igrи-для-подолання-агресії>.
20. Кодекс честі учня URL: http://school121.edu.kh.ua/pro_shkolu/psihologichna_sluzhba/storinka_psihologa/poradi_psihologa_uchnyam/.
21. Концепція Нової української школи URL: http://school12.km.ua/page/praktychnyy_psyholog.
22. Корисні поради «Школи етики» URL: http://school-2.com/psy_advice/pupils.php.
23. Крилаті вислови про дітей. URL: <http://petrukiv.te.ua/105-vislovi-pro-dtey.html>.
24. Нове Положення про психологічну службу системи освіти України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0687-09>.
25. Практична психологія. Вступ у спеціальність : навчальний посібник / Т. В. Дуткевич, О.В.Савицька URL: [/http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf](http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf).
26. Притчі для дітей URL: http://vjazivne.io.ua/s2430193/pritchi_dlya_batkiv
27. Притчі, які навчають дітей бути щасливими URL: [-https://dytpsyholog.com/2015/03/01](https://dytpsyholog.com/2015/03/01).
28. Психолого-педагогічний аспект взаємодії з «дітьми нової свідомості» – Дітьми Індіго» URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/50692/.
29. Спілкування учнів початкової школи URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/49541/.
30. Швець О.А. Система роботи практичного психолога з педагогічним колективом навчального закладу : навчально-методичний посібник. 2013 URL: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/psych5.pdf>.

31. Шість способів привернути увагу дітей у класі – URL: –<http://osvita.ua/school/method/42916/>.
32. «Як займатися особистісним. саморозвитком» URL: http://chergym.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=65:2012-10-08-12-59-07&catid=38:2012-10-23-22-08-44&Itemid=128
33. 11 порад батькам першокласника від психолога Світлани Ройз, URL: <http://tvoymalysh.com.ua/uk/children/child-psychology/3609-11-porad-batkam-pershoklasnika-vid-psihologa-svitlani-royz.html/>.
34. Нове положення про психологічну службу системи освіти України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0687-09>.
35. Практична психологія. Вступ у спеціальність : навчальний посібник / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька: /http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf.
36. Швець О. А. Система роботи практичного психолога з педагогічним колективом навчального закладу : навчально-методичний посібник. – Березне, 2013. URL: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/psych5.pdf>.
37. Державна програма «Вчитель». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-п>.
38. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>.
39. Закон України «Про вищу освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
40. Закон України «Про освіту» URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html
41. Глобальне опитування про булінг. ЮНІСЕФ URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>.
42. Довіра до освіти починається з педагогіки партнерства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usinovivni-novini-2017-12-02-dovira-do-osviti-pochinaetsya-z-pedagogiki-partnerstva-vidkritosti-shkil-povagi-do-kozhnoy>.

Викладач

Цюняк Оксана Петрівна